

"Sempre he arribat pe

Acaba de sortir 'Sentimental', l'última novel·la de Sergi Pàmies. De primer van ser dos reculls de contes: 'T'hauria de caure la cara de vergonya' i 'Infecció', ja traduïts a altres idiomes. Després, dues novel·les: 'La primera pedra' i 'L'instint', premis Ícaro i Prudenci Bertrana, respectivament.

Fa pocs dies que *Sentimental* és a les llibreries i molta gent ja comença a demanar-se quina peripècia espera al protagonista d'una història que comença, sense concessions i amb tota contundència, amb la frase següent: "L'home que fa un moment ha dit: 'Vaig a comprar tabac' no tornarà mai més a casa seva".

—A *Sentimental* sembla que introdueixi amb més intensitat que no en els altres llibres reflexions sobre temes clàssics, com ara l'amistat, l'amor, la mort.

—Sí. Això també és definit per la història que vols explicar. Als llibres anteriors jo mateix em permetia poc marge de maniobra i agafava una gran distància respecte als personatges i l'acció perquè em semblava necessari. Ara, en canvi, com que em venia de gust de parlar de moltes i diverses coses, he hagut d'inventar-me una història que encabís tot això sense que es notés gaire i, alhora, sense renunciar a fer una novel·la.

—No deu ser que aquestes qüestions impliquen més compromís de l'escriptor?

—No ho sé. De fet, tampoc no tracto els temes en pla filosòfic, sinó que utilitzo temes clàssics, tals com la mort, l'amor i l'amistat, per divagar una mica; i això, amb relació als llibres anteriors, és una novetat.

—Però és una manera de parlar, a través dels seus personatges, d'uns temes sobre els quals no s'havia mullat gaire fins ara.

—Potser sí. Fins ara, m'ho mirava tot de lluny. Els personatges eren més plans perquè convenia que ho fossin. Ara, en canvi, a través dels personatges he pogut fer una mena de discursos que coincideixen bastant amb les meves opinions, encara que no sempre (aquest és un dels encants d'escriure). Si parlés de la mort, de l'amistat i de l'amor amb transcendència, com si fos un càstig, no ho aguantaria ni jo mateix. A més, em fa una certa vergonya parlar de segons què, tot i que tampoc no vull deixar de reflexionar sobre allò que, en el fons, em mou. Enamorar-se, tenir amics i tenir pànic de morir-se són algu-

nes de les coses importants que sento cada dia i que m'afecten. I això, potser per primer cop, s'ha notat a *Sentimental*.

—L'altre dia llegia un estudi científic segons el qual havien descobert que les dones tenen més capacitat d'expressar amb paraules els seus sentiments. Hi està d'acord?

—M'imagino que depèn de la dona. També s'ha dit sempre que les dones són més sensibles, sense especificar què caram vol dir "ser més sensible". Pel que fa als científics, cada dos per tres se n'empesquen alguna que justifiqui les beques que cobren per estudiar coses aparentment absurdes. Em sembla que, en això de descriure els sentiments amb paraules, els qui més n'haurien de saber són els escriptors, siguin homes o dones, per més que sovint, ningú no ho diria.

—Li ha estat fàcil d'escriure sobre sentiments? S'has basat en la seva història personal? Ha llegit cap llibre?

—No ha estat fàcil, com no ho és d'escriure sobre tantes altres coses. Desconfio de la facilitat; sospito sempre d'allò que surt massa de pressa. Pel que fa a l'experiència pròpia com a font d'informació, és bàsica, però no és única. Encara que sembli mentida, m'ha servit molt més l'observació dels sentiments dels altres que no la dels meus. En el cas de la mort, de l'angoixa de la mort, m'he llegit uns quants llibres d'aquests *New-Age*, mig esotèrics i, la veritat, m'he fet un fart de riure.

—A *Sentimental* l'atzar és el punt de partida del personatge que inicia una nova vida. L'atzar li ha fet prendre gaires decisions sorprenents?

—Per als qui no tenim una vida aventurera, ni som milionaris, l'atzar és el motor de la història. Jo no puc decidir d'anar-me'n demà a travessar els EUA a peu, ni em veig amb cor de prendre una decisió dràstica, del tipus de fer-me budista i anar-me'n al Tibet o de fer-me *gigolo* a les platges de Miami, potser perquè m'espanta. Aleshores —com el personatge de *Sentimental*, però en un grau molt menor—, em deixo portar per les circumstàn-

casualitat a tot arreu"

CARME PUÉRTOLAS

cies. I l'atzar és el que em va portant a les situacions interessants de la vida. Tant pel que fa a l'amor, als amics, com pel que fa a la feina, sempre hi he arribat per casualitat; no ho he buscat.

—Per exemple?

—La meua dona, per exemple. La vaig conèixer en una festa perquè jo duia les sabates descordades. Ella se'm va acostar i em va dir: "Portes les sabates descordades". Si no les hagués portades descordades, què hauria passat? L'hauria coneguda? En canvi, si jo l'hagués vista a la televisió, o pel carrer, o en un bar, mai no m'hauria atrevit a dir-li res, a diferència del personatge de *Sentimental* que, per sort per a ell, és més decidit.

—A la part final del llibre la curiositat adquireix un paper molt important...

—Per mi, la curiositat és l'única via d'accés directe a l'exterior, l'única manera d'aprendre coses sense seguir cap programa, deixant-me portar només per la intuïció i per estímuls sovint contradictoris.

—Quan era petit va rebre una educació determinada. L'exercici de la curiositat li ha servit per a trencar gaires prejudicis?

—Sí, perquè la primera condició del curiós és d'esbrinar si tot allò que li han dit és realment veritat.

—A veure, en quins valors es basava aquesta educació?

—Bé, essent fill de pares militants comunistes, doncs és fàcil d'imaginar. Però, resumint, es tracta d'una educació humanista, laica, en què l'ètica, la disciplina i el respecte als altres eren considerats valors sagrats.

—Quines són les coses que la curiositat i l'experiència li han fet posar en dubte?

—Una cosa important —que ara sembla òbvia, però que fa quinze anys no ho era— és que entre la gent teòricament d'esquerres, progressista i culta, hi havia una gran quantitat de farsants. I que les idees de la gent no sempre coincidien amb les seves qualitats com a persones. Aquest descobriment em va impactar molt, ara veig que positivament, perquè m'ha permès de tractar amb la gent i amb les idees que hi ha al meu voltant sense prejudicis, movent-me només per curiositat i simpatia.

—Al llibre parla d'un falsificador de documentació anomenat Domingo Malagón. Ha existit realment?

—Sí. Encara és viu. Vaig anar de vacances amb ell a Romania. És un home encantador. Quan jo el vaig conèixer, ja s'havia retirat de

l'activitat, però era considerat com el millor falsificador de passaports del món. Es feia ell mateix la pasta de paper i, durant el franquisme, va fabricar tots els passaports falsos que utilitzaven els comunistes. Jo, per raons de família, vaig tenir l'honor de viatjar amb documentació preparada per ell.

—*I què hi feien, vostè i en Malagón, a Romania de vacances?*

—Durant els anys 60 i 70 les famílies dels dirigents comunistes de tot el món eren convidades pels governs dels països de l'Est, i de tant en tant ens tocava a nosaltres. El de Romania va ser l'últim viatge que vaig fer en aquestes condicions.

—*Quina idea tenia, de petit, de l'activitat clandestina dels seus pares?*

—Per inconsciència, ho veia com una vida aventurera. Quan sonava el timbre de la porta de casa, per exemple, el pare s'amagava a l'armari, cosa que els pares dels altres nens del barri no feien. En aquest sentit, em sentia "diferent", una mica superior a ells. I si ells anaven de vacances a Pamplona o Biarritz, jo anava a Txecoslovàquia, Iugoslàvia, Romania o a l'URSS. En canvi, cap als dotze o tretze anys, un cop instal·lats aquí, vaig començar a sentir perill, i la vida clandestina va deixar de tenir aquest encant aventurer de la infància.

—*Hi ha cap episodi d'aleshores que el fes adonar de la gravetat de la situació?*

"Desconfio de la facilitat; sospito sempre d'allò que surt massa de pressa. Pel que fa a l'experiència pròpia com a font d'informació, és bàsica, però no és única. Encara que sembli mentida, m'ha servit molt més l'observació dels sentiments dels altres que no la dels meus."

—Sí. El dia que la policia va venir a casa per endur-se la mare. Vaig obrir la porta i em vaig trobar tres policies, bastant impressionants, que volien parlar amb la mare. Se la van endur i, afortunadament, la van deixar anar aquella mateixa nit. Però aquell dia em sembla que vaig lligar totes les coses que havia anat veient sense donar-hi la importància que en realitat tenien. Veure el pare d'amagat, canviar de metro dues vegades per citar-me amb ell i totes aquestes coses van deixar de ser al·licients de pel·lícula d'espies per convertir-se en una obligació. I, la veritat, molt sovint tenia por. Crec que, en general, es parla poc de la por que vam passar tots aleshores.

—*De fet es parla poc de la por i de moltes coses. Es deixa poc espai als protagonistes de la resistència política perquè donin la seva versió dels fets. Sovint predomina una línia més nostàlgica que no de rigor històric.*

—Sí, la gent d'aquella època, la tracten com herois del passat sense aprofundir en les circumstàncies que van viure, com si els volguessin silenciar amb l'habilitat de fer-los creure que els mitifiquen, sempre que no s'expliquin gaire.

—*De petit tenia idea de la gran importància de la feina que feien gent com els seus pares?*

—Jo no tenia consciència que fos important. Sabia que es dedicaven —ho dic exacta-

ment— a “*acabar con Franco*”, però no recordo que això em semblés tan important. Franco era un enemic, un monstre que dibuixaven a la Fête de l'Humanité, organitzada pel Partit Comunista Francès, perquè els nens li tiréssim llaunes plenes de sorra en una paradeta que en deien “Tiro al Franco”.

—*Com eren els comunistes que va conèixer aleshores?*

—Dec haver estat un privilegiat perquè per casa en van passar moltíssims, i no en recordo gaires que em caiguessin malament. Els que jo vaig conèixer —un que es deia Bernardo, un altre que es deia Cendrós, un insomne que es deia Ramos i ens despertava a les sis del matí per portar les últimes notícies al pare, un que es deia Julio i la seva dona Teresa, el Josep Gros— eren una mena de gent d'aquesta que ja no es fabrica. Segurament que els he mitificats, però no em sap greu. Sempre m'ha semblat que tenien una mena d'aurèola que transmetia bondat i heroisme. Quan ara veig el lamentable Antonio Romero delirant al programa de l'Hermida o en una comissió del Parlament, o quan sento alguns *yuppies* d'IC, no hi veig gens aquesta aurèola. I, en canvi, quan per casualitat en retrobo algun d'aquests de la vella guàrdia, veig que encara la conserven. Per això, que la falsificadora de *Sentimental* tingui tanta admiració per Domingo Malagón és una mena d'homeatge a tota aquesta gent que he conegut, que tenien l'encant romàntic de viure al marge de la llei.

—*Per què no hi ha cap personatge dolent a Sentimental?*

—Em venia de gust fer una història amb personatges aparentment bons. N'estic una mica tip, d'aquesta idea generalitzada segons la qual només tenen interès les històries amb personatges cruels, perversos, malvats.

—*El mes de desembre, fou nomenat escriptor del mes per la Institució de les Lletres. Per què ho va acceptar?*

—Vaig escriure un article a l'*Avui* —que, per cert, em deu diners— qüestionant la utilitat d'aquesta iniciativa de l'Escriptor del Mes. Quan el vaig acabar, vaig pensar: “Ara em trucaran i m'oferiran de ser-ho”. Efectivament. Vaig parlar amb l'Oriol Pi de Cabanyes i, contra els meus principis i en un acte d'inconsciència, però mogut per la curiositat, vaig acceptar.

—*Se'n penedeix?*

—No. Però tinc la sensació que en això de l'Escriptor del Mes es produeix un fenomen semblant a la síndrome d'Estocolm dels sequestats. Quan fa deu dies que voltes per Catalunya, fent xerrades i anat una mica de bòlit, comences a trobar-hi plaer i allò que, en un altre moment, no suportaries, no solament ho suportes, sinó que t'agrada. A mi, m'ha

servit només per conèixer gent i per adonar-me que és una iniciativa molt i molt qüestionable des del punt de vista de promoció dels escriptors catalans.

—*I des del punt de vista de foment de la cultura i de la literatura?*

—No crec que tingui gaire utilitat. Serveix més aviat perquè la gent sàpiga que els escriptors es prenen la molèstia d'anar a buscar-los, de parlar amb ells, de comentar coses, i això els afalaga tant com afalaga l'escriptor que la gent el llegeixi.

—*Ha col·laborat a la ràdio i a la televisió. Està satisfet del paper que li hi han assignat?*

—D'una banda, sí. Però em sorprèn el fet que sempre m'ofereixin coses que mai no se m'haurien acudit que podria fer.

—*Això és que tenen una idea errònia de qui és o potser que volen obrir-li nous camins professionals...*

—Em sembla que això respon a una gran confusió general. Els mitjans de comunicació devoren i transformen el talent i les idees de la gent que hi col·labora segons l'esquema que ells tenen (que dubto que ells mateixos sàpiguen ben bé quin és). L'habilitat dels qui hi col·laborem consisteix a adaptar-se a la nova situació sense deixar de ser nosaltres mateixos, aportant coses noves a aquest ball frenètic i sovint superficial.

—*S'hi sent còmode?*

—Sí, i em fascina, fer-ho. Si de cas trobo a

CARMEN PUÉRTOLAS

faltar, per part dels dirigents de les ràdios, de les televisions i dels diaris, més interès per fórmules més imaginatives i, en conseqüència, més arriscades. El rigor, la fantasia i el debat profund no interessien, no pas perquè el públic ho hagi decidit, sinó perquè, des dalt, han optat per fórmules molt més fàcils i políticament correctes. I això és una llàstima, perquè la normalitat a què tots aspirem necessita inevitablement una oferta dels mitjans de comunicació més completa, que fins i tot consideri la possibilitat de fer més d'un programa intel·ligent. **Xavier Montanyà**